

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

128. An iudex laicus iubens interfici reum in Ecclesia incurrat in excommunicationem Gregorij XIV. tam ipse, quam eius ministri? Et latè explanatur legem pœnalem ex identitate rationis extendendam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

putantur inter pœnas corporales, vt ego fitmaui in part. i. tract. 1. resol. 12. & me citato docet Barbosa de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. n. 6. Et ita definitum est in cap. inter alia, de immunit. in illis verbis. Neque damnari debet ad mortem vel ad pœnam: & in cap. id constitutum 17. quest. 4. sic dicitur. De morte, debilitate, & omni pœnarum genere sunt secuti. Vnde standibus supradictis clavis & rotundis testibus merito contra Sarpum: Dicendum est hanc sententiam tenuisse Doctores, Gloss. in dicto cap. inter alia, verb. puniendus. Hostiensis n. 1. Ioannes Andreas n. 3. Ancharanus n. 2. Butrius n. 5. Zabarella n. 4. Ananias n. 3. & alij, quos citat & sequitur Farinacius de immunit. cap. 21. n. 335. Quibus adde ex Notariis Scortum in Bullar. Pontif. Epitome 152. Theorem 385. Bonaciam tom. 2. dist. 3. quest. 7. punct. 3. n. 8. Peregrinum de immunit. cap. 13. num. 13. Perlicum de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 12. num. 119. Azorium part. 2. lib. 9. cap. 9. tit. 12. Fagundes part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 48. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 12. num. 6. & sequent. cum aliis.

3. Ad id verò, quod Sarpus asserit aliquos Doctores asserere reum postquam ab Ecclesia discesserit, non posse à iudice Laico puniri. Fateor hanc sententiam docuisse non infamè motè scriptores, vt Oldradus conf. 154. in fine. Syluest. verb. immunitas. g. 4. Angelus eodem verb. quest. 16. Armilla eod. verb. num. 12. Ioan. de Vilschis de immunitat. Eccles. num. 54. Decian. consil. 80. numer. 9. libr. 3. & Azorius part. 1. lib. 9. quest. 12. vbi asserit, quod quamuis confugiens ad Ecclesiam ex illa egrediatur, eo tamen ipso, quod semel ad Ecclesiam confugerat, illius gaudet immunitate; ita vt de iure non possit ob illud delictum amplius coporaliter puniri, seu condemnari: quod etiam ex eisdem Societatis Doctoribus tenet Fagundes part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 48. Et hanc sententiam de iure esse veriorè tenet Perlicus de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 12. num. 121. quia hoc est priuilegium immunitatis.

4. Sed quicquid sit de veritate huius sententia, ego contra Sarpum illam tenendam esse puto, saltem in quatuor casibus. Primò quando reus fuit condemnatus à iudice Ecclesiastico, modo quo paulo ante diximus. Secundò quando delinquens extrahitur ab Ecclesia in casibus non exceptis, id est, in quibus gaudent delinquentes. Tertio quando reus extrahitur ab Ecclesia in casibus exceptis licentia Episcopi. Quarto quando à Prelatis Ecclesie consignatur rei, qui confugerunt ad Ecclesias in casibus non exceptis, iudicibus Laicis cum cautione de delinquentis impunitate, quoad vitam, membra, & omnem corporalem pœnam, iuxta cap. i. constitutum, & cap. reum. 17. quest. 4. Sed hic vltimus casus post constitutionem Gregorianam videtur non intrare, quia vt obseruat Ambrosinus de immunitat. c. 11. n. 6. & alij, in dicta Bulla statuitur delinquentes Curie seculari tradendos esse in casibus expressis in eas, in quibus poterunt etiam coporaliter puniri.

5. Et tandem ad id quod asserit Sarpus risum & nauseam mouere, sustentationem reis existentibus in Ecclesia ab ipsa Ecclesia exhibendam esse. Respondeo ipsi & similis farina: homines de hac re risum & nauseam habere, qui omnes leges & canones irritent. Dico igitur, quod tanta est commiseratio Ecclesie, vt reis in ipsa existentibus, non quidem omnibus, vt falsò Sarpus videtur supponere, sed iis, qui operas suas in ipsa exercere non possunt, vel iis qui non habent, vnde sustententur, sustentationem & necessaria alimenta subministrat. Et ita habetur in l. presenti, §. sane. C. de his qui ad Eccles. confug. & docent DD. quos ad fatietatem adducit Farinacius de immunit. cap. 19. num. 296. & Peregrinus cap. 13. num. 12.

6. Sed hic obiter vnum valdè notandum adnotare non desinam: nempe iudices Ecclesiasticos non solum posse imponere pœnas quas supra diximus, reis ad Ecclesiam confugientibus, sed etiam non debere eos impunitos dimittere, vt probat textus in cap. inter alia, de immunit. in aliis verbis. Qui ad Ecclesiam confugit, legitime puniendus sit de eo, quod iniquè fecit, &c. Et idè malè faciunt Prelati, qui supra dictos reos impunitos dimittunt, & contra iustitiam facere, & delinquere tradunt communiter Canonistæ in dicto cap. inter alia. Hostiensis numer. 1. Ioannes Andreas numer. 5. Ancharanus n. 2. Abbas n. 13. Zabarella n. 3. & alij, quos asserit Farinacius de immunit. c. 21. num. 329. & Palaus vbi supra. n. 9. Et hoc (nota. Lector) ipsimet rei procurare totis viribus deberent: nam reus, qui ex priuilegio immunitatis pœnam corporalem euasit, fuitque à iudice Ecclesiastico multatus, non potest de cætero pro eodem delicto criminaliter accusari, inquiri, aut iudicari: vt tradit Gloss. in cap. reum 17. quest. 4. ver. vel ad mortem. Et ibi Archidiaconus n. 3. & Bellamera n. 1. & alios, quos citat Castrus Palaus tom. 2. tract. 11. dist. vnic. punct. 11. n. 10. & Farinacius de immunit. cap. 21. n. 340. Et ratio huius communis sententia est clara, quia si pœna imposita, & delicto sic iudicato à Episcopo, iterum postea reus posset iudicari & puniri à iudice Laico, priuilegium immunitatis Ecclesie parùm, aut nihil prodesset. Ergo, &c.

7. Restat modò videre, qua pœna iudex Ecclesiasticus, debeat reos gaudentes Ecclesiarum immunitate punire: Et respondeo pœna pecuniaria, & ad damna & interesse passa per eum, in quem deliquit, vel si pecuniam non habet, aliqua pœna corporali, non multum corporis afflictiva: quia tunc non per se, sed quasi per accidens punitur: de quibus & aliis pœnis vide Farinacium dicto cap. 21. per totum; Castrum Palaum vbi supra. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 12. num. 6. Marium Italiam lib. 1. cap. 6. §. 3. num. 1. & seg. Decianum lib. 6. cap. 27. num. 3. Abbatem, Ancharanum, Butrium, Ananiam, Zabarella in cap. inter alia, de immunit. Eccles. & alios penes ipsos.

RESOL. CXXVIII.

An Iudex laicus iubens interfici reum in Ecclesia incurat in excommunicationem Greg. XIV. iam ipse quam eius ministri?

Et late explanatur legem pœnalem ex identitate rationis extendendam esse ad alium casum, quando militat eadem ratio; & maximè in odiosis.

Et queritur, an Templum Iudeorum fuerit priuilegio Immunitatis insignitum?

Et notatur, nempe Græcorum tantummodo usum fuisse, vt Templis Immunitatem tribuerent; vel an apud omnes gentes astra recepta fuerint? Ex part. 6. tract. 1. Res. 35.

§. 1. **C**asus magis curiosus, quam practicabilis Calicui forsitan videbitur: sed sciat nostris ætumnosis temporis sepius in praxi accidisse, verum vbi, ex dignis rationibus proferte nolo. Et pro sententia negatiua facit quod dicta constitutio infligit excommunicationem in extrahentes reos ab Ecclesiis ergo cum sit pœna non est extendenda ad occidentes ex Glossa in cap. in panis 49. de regul. iur. in 6. & ex cap. pœna, de peniten. distinct. 1. & ex leg. interpretatione, ff. de pœna. & docet Castrus lib. 1. de leg. pœnali, cap. 7. document. 3. Larrea decis. Granatens. tom. 2. decis. 78. num. 16. & decis. 95. numer. 7. & Doctores communiter. Adde pro excusatione supradicti iudicis Laici doctriam

Sup. hoc in fine Resol. praterita.

Sup. hoc supra in Res. 64. §. ult.

doctrinam, quam docet Henriquez *in summ. lib. 4. cap. 17. num. 4. in fine*, asserens non violari Ecclesiam à iudice, qui emissio iaculo extra Ecclesiam existens perturbatorem Reipublicae intra illam existentem occidit, quem capere non potest: & ratio est, quia actum debitum exerceat, & sibi iure concessum: vnde videtur iure suo.

2. His tamen non obstantibus affirmatiua sententia ad attendendum esse puto: quam multis firmabo argumentis. Et primò probatur hæc opinio: quia legis mens magis est attendenda, quam verba, vt patet ex *leg. scire. ff. de legibus. l. non aliter. ff. de legat. 3. l. no minus. Et rei. §. verbum ex legibus. ff. de verbor. significat.* & tenet Surdus *decis. 35. num. 14.* Ferrerius *in consil. Cathal. gloss. 4. n. 66.* vnde Bartholomæus Humada *in Scholio ad glossam Lopez leg. 57. titul. 5. part. 1. gloss. 2. num. 7.* docet ex Baldo *in dicta leg. scire*, quòd non solum recedere debemus à verbis legis, & seruare mentem, vbi est expressa: sed etiam vbi mens, seu ratio non est expressa. Et ita etiam tenet Abbas *consil. 1. n. 7. volum. 1.* Bartolus *in leg. cum mulier. ff. solut. matrimon. Iason in leg. iuris gentium §. ait Prator. num. 15. ff. de pactis*, & alij: nam sicut corpus humanum regulatur ab ipsa anima, ita lex regulatur à sua ratione. Ratio enim ita se habet ad legem, sicut anima ad corpus, & sicut dicitur corpus ex dispositione anime ita lex ex dispositione rationis suae, vt late obseruat & probat Gutierrez *in pract. Questionib. lib. 3. q. 17. n. 83.* Sed cum mens & ratio finalis constitutionis Gregorianae in fulminatione dictae censuræ alia non fuerit nisi reuerentia factis templis debita, & consequenter indemnitas personarum ad ea confugientium, dicendum est in casu nostro, quòd licet verba Bullae dirigantur in extrahentes, interpretanda tamen sunt à fortiori, etiam contra occidentales, vt legis mens & intentio seruetur nam certe maiorem irreuerentiam erga sacra templa, & maiorem offensionem circa personas ad ea confugientes præberet, qui rem in Ecclesia occideret, quam si illum ex ea extraheret. Ergo, &c. Adde quòd cum lex frequentioris vsus causa aliqui decernit, casum minus frequentem non excludere, sed comprehendere tradunt Doctores *in leg. vnic. Cod. de raptor. virgin.* cum Glossa *ibi*, & *in l. verbo Dei, Cod. de his qui ad Eccles. confug.* & Clementin. 1. *verb. presidentes. de rescript.* Et in specie Valaschus *tom. 1. consil. 8. num. 2.* Petalta *in leg. Lucius la 1. numer. 22. ff. de legat. 2.* Sanchez *de matrimonio. lib. 3. disput. 10. num. 3. §. lib. 9. disputat. 14. num. 16.* cum alijs. Ergo cum Summus Pontifex in dicta constitutione expresserit casum frequentiore extrahentium reos ab Ecclesia, non ex hoc exclusit minus frequentem, nempe occidentium reos in illa.

3. Probatur secundò. Quia licet extensio legis non debeat fieri vltra verborum proprietatem tam naturalem, quam civilem: tamen extensio admittitur, quando lex, si non extenderetur remaneret elusoria, vt tradit Nauarrus *cap. 27. num. 51.* Conaruias *vari. resolut. lib. 3. cap. 3. num. 9.* Felinus *in cap. translat. de constitut. num. 14.* Suarez *lib. 4. cap. 2. num. 7.* Mascardus *de probat. conclus. 596. num. 7.* Sarmiento *lib. 2. select. interpretat. c. 12. n. 7.* Tiraquell. *in legib. communalib. gloss. 5. num. 115.* Aluarus, Valaschus *tom. 2. consultat. 159. n. 10.* & alij penes ipsos. Quod probatur ex Glossa *in Clement. 1. de sepul. in vers. speliatur in fine.* Glossa *in cap. quamquam*, & glossa finalis *de usur. in 6.* extendens illam constitutionem odiosam à Testamento ad Codicillos, & ad omnem vltimam voluntatem, vt non sit elusoria. Et confirmari potest ex *cap. ciuitas. de excom. in 6.* vbi interdictum Ciuitatis extenditur ad Suburbana, ne vilipendi valeat interdicti sententia. Sed in nostro casu, si constitutio Gregoriana, non extenderetur,

remaneret elusoria, & deseruiret de vento: quia iudices Laici, & eorum Ministri ad effugiendam excommunicationem Pontifici referuatam non extraherent reos de quibus est questio, ab Ecclesia, sed illos in ea occiderent; quod esset legi fraudem facere, contra regulam *leg. contra legem 28. ff. de legib. ibi, in fraudem vero legis, qui saluatis verbis legis sententiam eius circumuenit, & ibi Glossa, Albericus, Baldus, & Fulgosius multis exemplis illustrent.* Idem probatur in Regula, *certum 88. lib. 6. ibi. Certum est quòd is committit in legem, qui verba legis complectitur, & contra legis nititur voluntatem*, vbi Glossa, Dynus, & Peckæus, quibus adde Thomam Valaschum *tom. 1. allegat. 67. num. 41.* Ergo dicendum est sub nomine extrahentium, ne lex nostra elusoria remaneat, occidentes etiam inclusos esse. Facit ad confirmationem supradictorum altera Regula iuris, quòd non debet quid admitti alia via, quando alia prohibetur illud facere *ex leg. oratio. ff. de sponsal. Regul. cum quid 84. lib. 6.* vbi glossa aliquibus exemplis exornat, & post eam Dynus & Peckæus. Quibus addo Ioseph Sesse *decis. Aragon. 28. n. 11.* & alios, quos citat & sequitur doctissimus & amantissimus Dominus meus Larrea *in decis. Granaten. part. 2. decis. 67. numer. 13.* Ergo, &c.

4. Probatur tertio: Quia non pauci nec contemnendi, imò magni nominis Doctores asserunt etiam legem pœnalem extendendam esse ad alium casum, quando militat eadem ratio. Et ita per textum *in l. 2. vers. si curatores, ff. ad Tertull. Et in cap. si postquam cum gloss. de elect. in 6.* docet Alphonsus Modithus *in §. lex est Instituit. de iure gent. dub. 54. numer. 1.* Quia vbi est eadem ratio, & omnimoda similitudo, debet eadè esse iuris dispositio etià in pœnalibus: quia tunc non dicitur fieri extensio, sed quòdam declaratio, vt notat Gloss. *singularis in cap. in verbo Italia de tempor. ordinand. lib. 6.* quam pro singulari commendat Panormitanus *in cap. nihil. column. antepenult. de elect. Et in cap. finali column. 2. de rescript. & Cynus in lib. 1. Cod. de interdict. vbi Baldus dicit in secunda column. circa medium*, allegando illam glossam, quòd vbi est eadem ratio, ibi idem est casus formalis ex mente iuris, licet non sit eadem materia, & *in leg. si quis seruo, Cod. de furtis. column. 2. vers. si dubitatur ergo, in fine*, dicit, quòd constitutio pœnalis non dicitur extendi, vbi extenditur ex mente eiusdem constitutionis, iuxta doctrinam Gloss. *in cap. si postquam, de elect. lib. 6. vbi Glossa in verb. mente modicum vltra medium.* Idem firmat expressè Baldus *in l. illud, column. 2. circa medium vers. scilicet.* Item nota ex Glossa *Cod. de Sacrosanct. Eccles.* quòd licet lex prohibeat extensionem; tamen fiet extensio de similibus ad similia, & hoc sentit *ibi Glossa in vers. alia causa, in princip. & subdit Baldus, quòd illa dicuntur similia, in quibus est eadem ratio vel maior. leg. non solum §. qua privilegium ff. de excusat. tutor.* Et tunc non dicitur fieri extensio propriè, sed hoc dicitur inesse de iure: allegatur Cynus *ibi & Glossa in d. cap. 1.* Quae omnia late confirmantur à Gutierrez *Pract. Questionib. lib. 3. quest. 17. num. 83.* vbi probat, quòd in quantumque materia simus, vbi habet locum ratio legis, ibi quoque locum debet habere ipsa lex, *illud ff. ad legem Aquilian. leg. à Titio cum similibus ff. de verbor obligat. Mantie. de coniect. vltimar. volum. lib. 2. capite 11. n. 20.* Tiraquellus *caus. cessant. part. 1. numero 151.* Beccius *consil. 89. numero 12.* Decianus *consil. 76. numero 10. lib. 2.* Mascardus *de probat. conclus. 1162. numer. 4. Et prius, conclusio 312. num. 9.* Adde Barboas *consil. 10. n. 11. 12. & 19. lib. 2.* Hinc est, quòd in his, quae per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extensiva, sed comprehensiva. Roland. à Valle

Sup. hoc in tom. 3. tr. 4. Ref. 3. §. vlt. ad medium & in tom. 5. tr. 1. Ref. 87. §. Sed ego, ad medium & in tom. 7. tr. 1. Ref. 3. §. Nec obstat & melius in Ref. 308. §. 1. ad medium, & in tom. 6. tr. 1. Ref. 12. §. Sed instabis, prope finem, & hic infra in tr. 7. Ref. 95. §. Probatur primo.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 79. & in alijs eius annot. & hic infra in tr. 7. Ref. 95. §. Probatur tertio, & in alijs eius annot. & ne prætermittas legere, & §. annot. seq.

Sup. in hoc tom. 2. tr. 1. Ref. 179. §. 1. & in tom. 1. tr. 4. Ref. 3. §. Vlt. ante medium, & ibi in tr. 6. Ref. 94. §. Item do, cursum ad medium, & in tom. 7. tr. 1. Ref. 3. §. 1. per tot. & 2. ad medium, & in Ref. 339. §. Sed hæc à lin. 5.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 1. Valle

De Immunit. Eccles. Resol. CXXVIII. 83

Redy 8. 2.
ante mediū.
de la com. 1.
vult. 1. Ref.
4. 8. Et hanc
ante mediū.
a 177. Nec
dicitur ex-
tensio, & in
non 7. 1. 1.
1. Ref. 1. 8.
Nec obstat
primū ad
mediū. 1.
ver. Et in
tali casu, &
in Redy 8. 1.
pope finem
de Ref.
4. 8. Con-
firmatur, ex
Redy 8. 5. Sed
hac à l. 1. 5.
de hie infra
in 7. 7. Ref.
5. 6. Proba-
tate mediū.
1. 1. Hinc
et.

Valle *consl.* 27. *num.* 6. *cum sequentibus*, lib. 1. Eue-
rardus *vbi supra versicul.* *Primo enim fallit*, & plures
referens Doctores Molina lib. 1. de *Hispan. primogeni-*
nis. cap. 5. *num.* 12. Tiraquellus *disla part.* 1. *Causa*
essante. *num.* 136. *cum sequent.* Becc. *consl.* 62. *num.* 17.
Et dicitur fieri interpretatio intellectiva, non verò
extensiva. Baldus, in *l. quamvis in princip. Cod. de si-*
deicommiss. Tiraquellus *vbi supra, num.* 155. Decia-
nus *dicto consl.* 43. *num.* 20. lib. 2. Et non dicitur lex
extendi, sed includi ille casus sub eiusdem legis dis-
positione, latè Crauetta *de antiquit. temp.* 4. *part.*
princip. in princip. num. 91. *cum sequentibus* & Parisius
consl. 32. *num.* 20. lib. 2. Ergo cum ex supradictis pateat
ex identitate rationis legem pœnalem esse extenden-
dam, A fortiori dici potest censuram constitutionis
Gregorianæ contra extrahentes, extendi posse, imò
comprehendi occidentes. Sed dato quòd contraria
opinio esset probabilior, nempe legem pœnalem
non esse ex identitate rationis extendendam: tamen
certum est non procedere, quando lex pœnalis lata
est in fauorem animarum, vt docet Sanchez lib. 3.
disp. 1. *num.* 8. Hostiensis *cap. penultimo in fine, qui*
siq. sint legitimi, vbi Ioan. Andreas *num.* 5. Anton.
num. 9. Ancharanus *num.* 5. Abbas *num.* 5. & 6. Hen-
ricus *num.* 10. Alexander de Neuo *num.* 7. Præpositus
num. 2. Bartolus *Amb. Sacramenta puerum, num.* 19.
Cod. si aduersus venditionem, vbi Iason num. 72. Fran-
cus *cap. sciant cuncti, de election. in 6. num.* 6. addens
quantumcumque lex collectoria sit. Castillo *leg.* 40.
Tauri *num.* 14. Couarruias 4. *decret. part.* 2. *capit.* 6.
initio, num. 12. vbi alios refert. Perez lib. 5. *Ordin.*
titul. 1. lib. 1. fol. 39. *column.* 1. Gratianus *regul.* 111.
num. 6. Flaminius *de resignat. benefic. lib.* 11. *quest.* 2.
num. 17. Azucedo lib. 5. *recapilar. titul.* 1. lib. 2. *num.* 4.
Et idem dicendum est; quando lex pœnalis est in
fauorem Ecclesiæ, vt docet Glossa *cap. sciant. cuncti,*
verb. alios, quam sequuntur Dominicus ibi *num.* 6.
& Francus *etiam num.* 6. Et idè ex Suarez Pater Les-
sius lib. 2. *cap.* 45. *dub.* 4. *num.* 22. docet, quòd excom-
municatio in *cap. conquest. de sentent. excommun.* con-
tra infringentes & spoliantes Ecclesiæ esse extenden-
dam etiam contra comburentes, quia est lata in fauo-
rem Ecclesiæ, licet comburens non confringat prop-
rietè vel expoliet Ecclesiam. Sed constitutionem
Gregorianam certum est laram esse in fauorem Ec-
clesiæ, & ad euitanda sacrilegia, quæ circa eius reue-
rentiam, & immunitatem Latci perpetrabant, vt
patet ex verbis. Bullæ, ibi, in grauem locorum, &
personarum contemptum, ipsius diuinæ Maiestatis
offensam & scandalum, &c. ergo licet sit pœnalis,
extendendam esse dicendum est. Et idè excommu-
nicationem contra extrahentes ex identitate rationis
occidentem comprehendere merito putauimus.

5. Constatimantur supradicta asserendo constitu-
tionem Gregorianam esse fauorabilem. Et ratio est,
quia ex primario sine attendenda est dispositio, vt
colligitur ex Glossa in *cap. si propter, de rescript. in 6.*
vers. primi anni. vbi illam constitutionem reseruan-
tem fructus vacaturæ Episcopo mortuo, appellat
fauorabilem, quia principaliter edita est in fauorem
Episcopi, vt debita persoluatur, quamuis in eorum
dammum, quibus obuenire debebant, redundet. Et
tenet ibi Dominicus *num.* 9. Francus *num.* 6. idem tenet
Glossa in *cap. sciant cuncti, de elect. in 6. verb.*
alios, & ibi Dominicus in fine. Francus ibi *in fine.*
Bartolus *leg. qui exceptionem 40. in princip. num.* 2.
per illum taxum 8. de condit. indeb. & ibi Albericus
num. 1. Salicet. *num.* 1. idem Bart. in *leg. si quis nec*
causam, in princip. num. 6. ff. *si cert. petat. & ibi Pau-*
lus num. 4. Felin. *cap.* 4. *de sponsalib. num.* 14. *vers.*
aliud est, & cap. non dubium, num. 2. *de sentent. ex-*

communicat. & dicit esse optimum textum ad hoc
probandum *cap.* 2. §. *statuimus, de decim. in 6.* ibi
cum non sit dicendum asferum, sed pium potius ac be-
nignum. Additio ad Panormitanum *cap. non dubium*
de sentent. excommunic. num. 3. *verb. pœnali.* Syluest.
verb. interpretatio in fine. Couarruias cum alijs
quos refert; *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 5. Man-
dosius *regula 10. de Annali, quest.* 3. *num.* 7. Flami-
nius *de resignat. beneficior. lib.* 12. *quest.* 2. *num.* 23. &
sequent. vbi alios refert. Itaque si principale intentum
Legislatoris sit in fauorem alicuius disponere, licet in
odium & damnum alterius redundet, dispositio illa
fauorabilis dicenda est. Sed præcipuum intentum Pœni-
tificis in nostra constitutione, vt patet; nec indiget
probatione, fuit fauor Ecclesiæ & personarum ad eas
confugientium: licet ex hoc emanauit censura in
extrahentes, fauorabilis tamen dispositio dicenda est,
& non pœnalis, vt ex superius allatis probatum est.
Vnde Alphonsus Modius in §. *lex est, Institut. de*
iur. gen. dub. 21. *num.* 4. docuit excommunicationem
dispositionis in *cap. si quis suadente 17. quest.* 4. exten-
dendam esse, quia licet contineat pœnam; tamen
quia principalis intentio disponentis fuit fauor Cle-
rici, fauorabilis, & non pœnalis existimanda est. Et
ita etiam docet nouissime Merolla in *disput. Theolog.*
tom. 3. *disput.* 6. *cap.* 6. *dub.* 1. *num.* 14. addens vnum
notabile pro casu nostro nempe leges latas pro tui-
tione Ecclesiasticæ immunitatis, etiam si pœnas in-
fligant, esse tamen fauorabiles, & inter privilegiã
computari, sed constitutio Gregoriana licet cen-
suram imponat, hoc facit pro munienda immunitate
Ecclesiæ: ergo constitutio fauorabilis dicenda
erit.

6. Restat modò respondere ad argumentum con-
tra nostram sententiam in privilegio oppositum: &
patet responsio ex dictis. Hinc Naldus vbi infra sic
ait. Nec quicquam facit ratio illa deducta ex pro-
prietate verborum prædictæ Extrauagantis, capere
nempe, vel carcerare, &c. quia responderet ea om-
nia satis verificari formaliter, & iuxta mentem di-
sponentis: ne scilicet delinquentes, & in Ecclesiã
se recipientes abdicantur ab ea; protegente ipsa
immunitate Ecclesiastica: & sic nec in bonis, nec
in persona quicquam nocibilitatis perpeti debent;
nec ex captura, nec ex percussione, aut alio corpo-
rali detrimento.

7. Nec dicatur non esse faciendam extensionem
de casu ad casum in odiosis. Quia responderet, quòd
dispositio etiam odiosa, si ex ipsius ratione expressã
extenderetur, non esset verè extendere, sed compre-
hendere tanquam genus species suas; sicut etiam illa
dicitur continete species, & casus omnes, qui eius-
modi expressã rationi conuenire possunt; & ita hæc
erit interpretatio intellectiva, non extensiva. Hæc
Naldus. Vel respondendum est legem pœnalem esse
extendendam, quando lata est in fauorem Ecclesiæ,
& ad euitanda peccata, vt lata est constitutio Grego-
riana: imò cum eius præcipuum intentum dirigat-
ur in fauorem Ecclesiæ, & personarum ad eas
confugientium; licet ex hoc redundet pœna in factã
violatoribus: tamen adhuc dicenda est constitutio
fauorabilis, & non pœnalis, & idè extendenda.
Remanet igitur satis euacuatum argumentum aduer-
sarium.

8. Ad auctoritatem verò Henriquez asserentis
non violati Ecclesiã à iudice, si occidat in ea ma-
lifactorem, quem capere non potest. Respondet
hanc doctrinam esse falsam, & improbabilem: & vt
talem illam damnat & improbat nouissime ex eadem
Societate Iesu Stephanus Fagundes in *Decalogum*,
tom. 2. lib. 6. *cap.* 3. *num.* 14. Concludo Igitur ex supra-
dictis

IN NATI
TUBO
O. X. X.
E III
L I

dictis iudices Laicos, & eorum Ministros occidentes reos in Ecclesia incurrere in excommunicationem constitutionibus Gregorij XIV. Et ita ego ore tenus respondi Felici Tambarello nunc Episcopo Soræ; tunc verò Vicario Generali Eminentissimi Principis, & Domini mei Cardinalis Boncompagno.

9. Sed ne aliquis dicat me nimis esse pronum ad defendendam immunitatem Ecclesiasticam: sciat me non esse primum Auctorem huius sententiæ: sed illam ante me docuisse amicissimum Ioannem Mariam Nouarium *tractat. de elect. fori tom. 2. part. 2. quæst. 14.* Nostrom Patrem Naldum in *Annotationibus Practicis ad ius Canonicum. fol. 61.* & nouissimè Paulum Squillante *tractat. de oblig. Clerici. part. 5. dub. 14. num. 90.* vbi testatur sic fuisse obseruatum in facti contingentiâ. Verùm cum in conspectu opinionum illa sit amplectenda, quæ fauet Ecclesiæ, vt tradit Ioannes Solorzanus *de Indiarum iure tom. 1. lib. 2. cap. 24. num. 39.* & alij: quos ego citavi in *part. 1. tractat. 2. resolut. 65. & pa. 8. tractat. 1. resolut. 23.* hanc idem nostram sententiâ ab omnibus in fauorem Ecclesiæ amplectendam esse existimo.

Quæ hic sunt infra tract. 2. Ref. 201. & 207. & hic supra in Ref. 118. §. ult. & in alijs multis eam annotatio. num.

10. Et hæc dicta sufficiant pro præsentis tractatu de immunitate Ecclesiarum aduersus Sarpum illam præorsu labe factare conantem. Aduerte etiam hic obiter eundem Sarpum *cap. ultimo* docere Templum Iudæorum privilegio immunitatis non fuisse insignitum: sed aduersus illum insurgit Georgius Rithherhusius, vti iam pius est Author, de iure Asylorum *cap. 12.* vbi etiam alium Sarpum errorem adnotat: nempe Græcorum tantummodò vsum fuisse, vt templis immunitatem tribuerent, quod falsum putat: cum apud omnes Gentes asyla recepta fuerint. Vnde apparet Sarpum Iudæorum, Gentium & Christianorum templis nimis infensum fuisse.

Hic casus inuenietur infra in tract. 1. in Ref. 133.

11. Sed quia Sacra Tempa non solum privilegium conferunt reis ad se confugientibus, sed etiam aliquibus personis ad eorum seruitium deputatis, idem in fine huius tractatus in gratiam studiosorum visum est mihi hic apponere casum de quo hodiebus interrogatus fui à viro docto & integerrimo Francisco Paulatio Sacrarum Congregationum Concilij & immunitatis Secretariò dignissimo.

RESOL. CXXIX.

An iudex laicus, inconsulto Episcopo, possit exhumare corpus defuncti occisi, ut constet de corpore delictum? Ex quo deducitur, quod ad Episcopum spectat cognoscere, si aliquis est, vel non est Clericus, sine ulla limitatione, an sequatur postea mors, vel non; & si ne metu alicuius irregularitatis propter talem declarationem, si postea sequatur mors.

Et an Episcopus in primo supradicto casu concedens licentiam iudici laico corpus exhumandi nullam incurrat irregularitatem? Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Ref. 64.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Bobadilla in *Politicæ. tom. 2. lib. 3. cap. 15. num. 93.* vbi sic ait: [Y aun siendo necessario para el dicho efeto desfeterarjal muerto de pocos dias, praticase hazerlo sin pe licentia al Iuez Ecclesiastico: ni aun prodria el tal Iuez Ecclesiastico darla: porque si dandola se venisè à aueriguar la culpa, prender, y dar pena de muerte al matador, no quedaria libre de irregularidad: y assi lo he praticado, y lo aprauò el consexo en cierto caso; en que yo auia proueydo desenterrat vn muerto, por lo qual se libò vna muger de la muerte que se le imputaua auer dado à su marido, subre lo qual se oc-

curtio al consexo por via de fuerça.] Ita ille, & post illum hanc sententiâ docet etiam Emmanuel Themudo in *Decisionibus Archiepiscopalis Vlyssiponensibus. tom. 2. decis. 131. num. 6.* vbi testatur, ita prædicari in regno Lusitanie, & cum Bobadilla putat in tali casu, si Episcopus præberet licentiam, adesse periculum irregularitatis.

2. Sed hæc omnia respuèda sunt. Et quoad primum assero, Iudicem laicum absque licentia Episcopi, exhumando corpus defuncti occisi, frangere immunitatem Ecclesiasticam, & idem posse excommunicari: quia Iudex laicus nullam in Ecclesia potest exercere iurisdictionem, ex cap. *Decet. de immum. Eccles. in 6.* & ita in terminis præter Genuensem vbi infra, docet Posselinus de *officio Curati. cap. 14. num. 8.*

3. Ad periculum irregularitatis, quod adducit Bobadilla, & Themudo, assero; in tali casu Episcopum concedendum, vt debet, licentiam Iudici laico corpus exhumandi, nullam incurrere irregularitatem: quia ad illam incurrendam requiritur, quod actus, qui fit, sit causa proxima, directa in mortem, vel mutilationem, non causa remota. Nauar. *c. 7. n. 211.* Sotus de *iusi. & iure. lib. 5. q. 1. art. 7.* & alij. Sed actus ostendendi cadaver occisi, est remotissimus, & suapte natura non directus in mortem, vel mutilationem: eo magis, quod Episcopus nihil operatur; sed tantum permittit exhumari corpus, & capi informationem; & non omnium causa, sine qua non dicitur principalis, vt latè tradit Nauar. in *conf. 19. de homicid. conf. 16. de Simon. ergo, &c.* Et omnia supradicta docet Genuensis in *Praxi. c. 42. n. 10.* & alij. Vnde testatur Genuensis in Curia Archiep. Neapolitana fuisse resolutum ex supradictis de causa proxima, vel remota, quod posset concedi Curie seculari copia sententiæ depositionis, sine degradationis verbalis, & renuntiationis Habitus clericalis cuiusdam Clerici, inquisiti de homicidio in Curia seculari, allegantis, se esse Clericum ob prædictam depositionem, & renuntiationem: siquidem, quod aliquis sit, vel non sit Clericus, non est causa propinqua mortis. Facit text. in cap. *Si Iudex laicus, de sententia excommunicationis, in 6.* vbi ad Episcopum spectat cognoscere, si aliquis est, vel non est Clericus; sine aliqua limitatione, an sequatur, postea mors, vel non.

Supr hoc in tom. 5. tract. 5. Ref. 111.

DE CONSECRATIONE ECCLESIE atque de eius pollutione, & reconciliatione.

RESOL. CXXX.

An si ex intentione renouandi Ecclesiam vnus paries post alterum successiue destruat, & adificetur de nouo tota Ecclesia, amittat consecrationem? Ex part. 11. tract. 3. & Misc. 3. Ref. 21.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 5. n. 16.* vbi sic ait; Si minores partes parietum per temporum interualla corruant, & reficiantur; itaut nunquam maior parietum pars simul destructa sit, vtrum nihilominus Ecclesiam execrata censeri debeat: Ita affirmat Abbas in *cit. c. posuisti num. 8. de consecrat. Ecclesia;* saltem si tota Ecclesia per temporum interualla secundum partes suas deicida, & nouiter ædificata sit quia in veritate non est eadem Ecclesia, licet moraliter censeatur.

2. Contrarium verò docet Glossa in *cit. capite de Fabrica;* vbi pro regula traditur, quod Ecclesia successiue reparata, non est iterum consecranda. Idem docet Syluester *verbo consecratio 2. quæstione 3.* Ibi dem

Sup. doct. na conten. ta in istis primis 88. huius Ref. in tom. 2. tr. lege Ref. 179. per tota; & signanter §. 2. in fine. vique in finem præcitatae Ref.